

Hlavní orgány OSN a jejich sídla

Autor: Mgr. Jaromír JUŘEK

Kopírování a jakékoliv další využití výukového materiálu je povoleno pouze s uvedením odkazu na www.jarjurek.cz.

1. Hlavní orgány OSN

Charta OSN ustavuje šest základních orgánů OSN, z nichž tři jsou podle své působnosti nejvyšší a nezávislé: Valné shromáždění, Rada bezpečnosti a Mezinárodní soudní dvůr. Valnému shromáždění jsou podřízeny Ekonomická a sociální rada a Poručenská rada. Ostatním hlavním orgánům je podřízen i Sekretariát.

1. Valné shromáždění

Valné shromáždění je hlavním jednacím orgánem OSN. Tvoří ho zástupci všech členských států, z nichž každý má jeden hlas a řídí se instrukcemi své vlády. K přijetí běžných rozhodnutí je potřeba nadpoloviční většina, v důležitějších rozhodnutích (např. otázky míru a bezpečnosti) pak dvoutřetinová většina. Usnesení Valného shromáždění nejsou právně závazná, jsou to spíše doporučení. K plnění svých funkcí může Valné shromáždění zřizovat pomocné orgány. Valné shromáždění zasedá v září a při každém zasedání je volen předseda, 21 místopředsedů a předsedové šesti hlavních výborů. Začátek každého zasedání patří všeobecné rozpravě, ve které jednotlivé země vyjadřují svoje názory na naléhavé mezinárodní otázky. Současným předsedou Valného shromáždění je katarský diplomat Nassir Abdulaziz Al-Nasser. Sídlo Valného shromáždění je v budově OSN na Manhattanu v New Yorku.

Ekonomická a sociální rada

Tento orgán má 54 členů, volených na tříleté období Valným shromážděním. Každý člen má jeden hlas a pro přijetí rozhodnutí je potřeba nadpoloviční většina. Jejím hlavním úkolem je dohlížet na hospodářské a sociální činnosti OSN. Hlavní zasedání trvající čtyři týdny se koná v červenci střídavě v New Yorku a v Ženevě. K pomocným orgánům Ekonomické a sociální rady patří 9 výkonných komisí, 5 regionálních komisí, 6 stálých výborů a expertní orgány. Rada svá rozhodnutí také konzultuje s nevládními organizacemi. Hlavní sídlo Ekonomické a sociální rady je v budově OSN na Manhattanu v New Yorku.

Poručenská rada

Poručenská rada vznikla v roce 1945, aby dohlížela na správu jedenácti území zařazených do poručenské soustavy. Jejím úkolem bylo zajistit přijetí takových kroků, které připraví tato území na samosprávu nebo samostatnost. Do roku 1994 dosáhla všechna svěřenecká území OSN samosprávy či nezávislosti a Poručenská rada, složená ze stálých členů Rady bezpečnosti – Číny, Francie, Ruska, Velké Británie a Spojených států – tak splnila svůj účel. Byla proto upravena její procedurální pravidla a Rada se má scházet jen v případech, kdy to bude situace vyžadovat. Sídlo Poručenské rady je také v budově OSN na Manhattanu v New Yorku.

2. Rada bezpečnosti

Výkonným orgánem OSN je Rada bezpečnosti. Charta OSN jí přisuzuje hlavní zodpovědnost za udržování míru a bezpečnosti, a proto je vybavena zvláštními pravomocemi. Má právo přijímat rozhodnutí, která jsou pro ostatní státy závazná. Obvykle nejdříve požádá strany, aby problém řešily mírovou cestou, pokud ale spor vyústí v ozbrojený konflikt, stará se o jeho co nejrychlejší ukončení. Rada bezpečnosti má 15 členů, z nichž 5 je stálých. Jsou to Čína, Francie, Rusko, USA a Velká Británie. Zbýlých 10 je voleno Valným shromážděním na dvouleté období. Každý člen má jeden hlas. Ke schválení rozhodnutí o procedurálních otázkách je potřeba 9 hlasů, k rozhodnutí o zásadních otázkách také alespoň 9 hlasů a souhlas všech pěti stálých členů. Stálí členové mají tzv. právo veta – tzn. že pokud s návrhem nesouhlasí, mohou ho zamítnout (= vetovat). I Rada bezpečnosti má své sídlo v budově OSN na Manhattanu v New Yorku.

3. Mezinárodní soudní dvůr

Hlavním soudním orgánem OSN je Mezinárodní soudní dvůr, který sídlí v nizozemském Haagu. Řeší spory mezi členskými státy a předává OSN a jejím specializovaným organizacím odborné posudky. Má 15 členů volených Valným shromážděním a Radou bezpečnosti a soudci jsou voleni na devítileté období. Při volbě musí být zohledněna zásada, že mají být zastoupeny všechny regiony světa. Soud se nezabývá spory soukromých osob, rozhoduje pouze spory mezinárodní. Rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora jsou závazná a definitivní.

Sekretariát

Vykonavatelem každodenních úkolů organizace je Sekretariát OSN, který je tvořen týmem tzv. mezinárodních úředníků působících v různých zemích světa – konkrétně je to přibližně 7 500 stálých zaměstnanců z více než 170 zemí. Povinnosti sekretariátu zahrnují vše od řízení a správy mírových operací až po zprostředkovatelskou činnost v mezinárodních sporech, zkoumání společenských a ekonomických trendů a vypracovávání zpráv o lidských právech. Hlavou sekretariátu je generální tajemník jmenovaný Valným shromážděním na pětileté funkční období s možností znovuzvolení. Nesmí vykonávat politiku své země, měl by být symbolem ideálů OSN a mluvčím všech obyvatel planety. Momentálně je generálním tajemníkem Ban Ki-moon. Sekretariát OSN má své sídlo samozřejmě také v největší hlavní budově OSN, tedy na Manhattanu v New Yorku.

Obsah

 1. Hlavní orgány OSN

2